

[illegible]

<u>כל העולם</u>	<u>ארץ ישראל</u>	<u>בית המקדש</u>
1	0	0
0	0	0
3	0	0
2	0	0
1	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
2	0	0
0	0	0
3	0	0

סך הכל	לא תעשה	עשה	עונש	פרשה	שיטות	
1	1	0	0	0	ב"ה ג	(757-) 4517-
0	0	0	0	0	רס"ג	(882- 942) 4642-4702
3	2	1	0	0	ר' אליהו הזקן	(939-) 4699-
2	2	0	0	0	ר' יצחק ברגלוני	(1013-) 4773-
1	1	0	0	0	ר' שלמה גבירול	(1040-) 4800-
2	1	1	0	0	יראים	(1115-1198) 4875-4958
2	2	0			רמב"ם	(1134-1204) 4894-4964
2	2	0			סמ"ג	(1200-1260) 4960-5020
5	5	0			רמב"ן	(1194-1270) 4954-5030
2	2	0			סמ"ק	(1194-1270) 4954-5030
2	2	0			חנינוך	(1215-1293) 4975-5053
2	2	0			רב' עזרא מגרוניא	(1240-) 5000-
2	2	0			מאמר השכל	(1240-) 5000-
2	2	0			זוהר הרקיע	(1361-1444) 5121-5204
2	2	0			חפץ חיים	(1838-1933) 5598-5694
0	0	0			רבנו	
6	5	1	0	0	מכון והערב נא	מצות בזמן הזה לפי כל השיטות

שלא למנות בדיינין אדם שאינו חכם בדיני תורה אע"פ שהוא חכם בחכמות אחרות

ספר החינוך מצוה תיד שלא למנות דין אדם שאינו חכם בדיני תורה אף על פי שהוא חכם בחכמות אחרות

שנמנע בית דין הגדול או ראש גלות שלא יעמיד דין לשפוט את העם שלא למד חכמת התורה וביאור משפטיה הישרים והצדיקים, ואפילו היו בו כמה מדות נכבדות, אחר שאינו יודע ובקי בחכמת התורה אין ראוי למנותו דין, ועל זה נאמר [דברים א', י"ז], לא תכירו פנים במשפט, וכן פירשו זכרונם לברכה [ספרי כאן], לא תכירו פנים במשפט. זה הממונה להושיב דיינים, כלומר, שאליו באה אזהרה זו. ואמרו זכרונם לברכה [שם]. שמא תאמר איש פלוני נאה או גבור או עשיר או שידוע בכל לשון, אושיבו דין, לכך נאמר לא תכירו פנים במשפט, לפי שנמצא מזכה את החייב ומחייב את הזכאי, ולא מפני שהוא רשע, אלא מפני שאינו יודע.

שורש מצוה זו נגלה הוא לכל.

דיניה, כגון מה שאמרו זכרונם לברכה [תנחומא שופטים ג']. שכשם שצריך הראוי להיות דין להיות יודע דיני התורה, כמו כן צריך להיות בעל מדות ואדם כשר. שלא יאמר לו הנידון טול קורה מבין עיניך, כלומר קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים. הרי הוא אומר בתורה גבי דיינים [דברים א', י"ג], אנשים חכמים, כלומר יודעי החכמה לדון דין אמת, וידועים לשבטיכם, אלו שרוח הבריות נוחה מהם, אנשי חיל [שמות י"ח, כ"א], שהם גבורים במצוות ומדקדקים על עצמם וכובשים את יצרם עד שלא יהא להם שום גנאי ושום כיעור, ופרקם נאה. ובכלל אנשי חיל שיהיה להם לב אמיץ להציל עשוק מיד עושק, כענין שנאמר [שם ב', י"ז], ויקם משה ויושיען, ומה משה רבנו עליו השלום עניו, אף כל דין צריך להיות עניו. ויתר פרטיה מבוארין בסנהדרין ובמקומות אחרים בפיוזר.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן.

ועובר על זה ומינה דין שאינו חכם מחמת עשרו או טוב מדותיו או מאהבתו אותו או מחמת כבוד קרוביו, ביטל עשה זה. ועונשו גדול מאד, שכל עונש דיני שקר שידין אותו דין מחסרון ידיעתו תלוי עליו כי הוא הגורם.

ומכלל מצוה זו גם כן לפי הדומה, שכל מי שבידרו אותו בני הקהל למנות עליהם ממונים לשום ענין, שישים כל השגחתו וכל דעתו למנות מהם הראויין והטובים על אותו מינוי שהקהל צריכין אותו. ולא יגור מפני איש למנות מי שאינו ראוי.

אמרו חכמים על מי שהוא מעמיד דין שאינו הגון כאילו הקים מצבה, שנאמר [דברים ט"ז, כ"ב], ולא תקים לך מצבה. ואם הוא מקום שיש בו תלמידי חכמים אמרו שהוא כאילו נטע אשרה, שנאמר [שם, כ"א], לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך [סנהדרין ז' ע"ב]. ועוד אמרו [שם], שכל הממנה דין מחמת עושרו על זה נאמר [שמות כ', כ'], לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. ועוד האריכו בענין זה ואמרו [ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג], שדיין שנתן ממון כדי שיתמנה דין אסור לעמוד מפניו, ומקילין הרבה בכבודו, ואמרו עליו שהטלית שמתעטף בו תהיה בעיניך כמדרעת החמור. ודרך חכמים הראשונים שבורחין מלהתמנות דיינים אלא במקום שאין גדול מהם.

שלא יירא הדיין בדן מאדם רע

ספר החינוך מצוה תטו שלא יירא הדיין בדן מאדם רע

שנמנע הדיין מלירא מאיש מלדין דין אמת, ואפילו הוא איש מזיק עז פנים עבה המוח, אלא יחתוך את הדין ולא ישים לבו כלל למה שיקרה עליו מההיזק בשביל דינו, ועל זה נאמר [דברים א', י"ז], לא תגורו מפני איש. ולשון ספרי [כאן], שמא תאמר ירא אני מאיש פלוני שמא יהרגני או יהרוג אחד מבני ביתי, שמא ידליק את גדישי או שמא יקצוץ את נטיעותי, תלמוד לומר לא תגורו מפני איש.

שורש מצוה זו השכל מעיד עליו.

דיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [סנהדרין ו' ע"ב], שנים שבאו לפניך לדין, אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע את דבריהם, או אפילו משתשמע את דבריהן ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה, אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם, שמא יתחייב ונמצא רודף אחר הדיין להורגו, אבל משתשמע את דבריהן ותדע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם, שנאמר לא תגורו מפני איש. וכן תלמיד היושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר אינו רשאי להיות שותק, שנאמר לא תגורו מפני איש.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים, כי להם המשפט.

ועובר על זה ולא רצה לדון משיודע להיכן הדין נוטה כמו שאמרנו מיראת הנדון עבר על לאו זה, ואם הטה הדין גם כן מיראתו, עבר על לאו זה, מלבד שעבר על לאו דלא תטה משפט [מצוה רל"ג].